

Ultra Vision
ACADEMY

Managed by Trimurti Education Trust

ULTRA VISION HIGH SCHOOL

* Surendranagar *

STANDARD : 10th

SANSKRIT

PAPER : 3

[Time : 60 Minutes]

PART - A

[Total Marks : 50]

- * अधोलिखितानां प्रश्नानां उत्तराणि विकल्पाभ्यां चित्वा लिखत ।
- (1) 'अलीकम्' इति शब्दस्य कः अर्थः ?
(a) सायुं (b) भोटु, खड्डं (c) अर्धसत्य (d) भोटाभोदुं
- (2) 'अनभिज्ञः' इति शब्दस्य कः अर्थः ?
(a) आतुर (b) अज्ञात (c) भूर्ध (d) अर्धशिक्षित
- (3) तृणानाम् ..... सह विरोधः कीदृशः ?
(a) अग्निम् (b) अग्निना (c) अग्नेः (d) अग्निः
- (4) महाकविः विशाखदत्तः का साहित्यकृति रचितवान् ?
(a) दशकुमाचरितम् (b) मुद्राराक्षसम् (c) मुच्छकटिकम् (d) रघुवंशम्
- (5) युवकः कीदृशः आसीत् ?
(a) भग्नहस्तः (b) भग्नदन्तेः (c) भग्नदण्डः (d) भग्नपादः
- (6) महाभारतकालिकाः जनाः कीदृशाः आसन् ?
(a) स्थूलकायाः (b) हतबलाः (c) कृशकायाः (d) स्थूलोदराः
- (7) 'अद्भुत युद्ध' पद्यांशं रामायणानां कया कांडांसां आवेत् ?
(a) बालकांड (b) सुन्दरकांड (c) किष्किंकांड (d) अरण्यकांड
- (8) 'चापम्' इति शब्दं किम् अर्थम् ?
(a) स्वीय (b) धनुष्य (c) भाष (d) भटन
- (9) स्वर्णदयः ..... सन्ति ।
(a) पशवः (b) धातवः (c) मनुष्याः (d) भिन्नाः
- (10) गावः सायं काले पुनः आयाति ?
(a) गोष्ठे (b) ज्योतिरेव (c) निवाते (d) आकाशदेशे
- (11) भद्रि पाणिनिनां सूत्रो परं वार्तिको कोषो लभ्यात् ?
(a) राजा भोजे (b) आचार्य कात्यायने (c) भद्रि पतंजलिने (d) उभयन्त्राचार्यने
- (12) का नदी त्वरिता वहति ?
(a) गङ्गा (b) यमुना (c) सरस्वती (d) नर्मदा
- (13) किम् उद्योदयम् अस्ति ?
(a) कार्यम् (b) अकार्यम् (c) गुरुवचनम् (d) मित्रवचनम्
- (14) 'पिनाक' इति शब्दस्य अर्थः कः ?
(a) भाष (b) धनुष (c) शंकर (d) प्रत्ययक
- (15) पशवः पक्षिणः च धटनाया उन्थितात् ..... भयमनुभवन्ति योग्यं पदं संयोजत ।
(a) दुःखात् (b) ध्वनेः (c) सुखात् (d) ध्वनिना

- (16) हेमचन्द्रचार्येण विरचितस्य कोषग्रन्थस्य नाम किमस्ति ?
 (a) अमरकोषः (b) काव्यालङ्कारः (c) अभिधानचिन्तामणि (d) छन्दानुशासन
- (17) श्वः अत्रागम्य के व्यापदयितव्याः इति धीवराः निश्चिन्वन्ति ?
 (a) मत्स्याः (b) कूर्माः (c) मत्स्यकूर्मादयः (d) जलचराः
- (18) मडाकवि भासनां रूपको (नाटको) कया नामे ज्ञाणीता छे ?
 (a) भास परिचय (b) सामाजिक रूपको (c) भासनाटयथक (d) भाससमस्या
- (19) 'क्षिप्रम्' इति शब्दस्य कः अर्थः ?
 (a) थोक्कस पक्षे (b) सत्वरे, तरत ज (c) भरेभर (d) डेकी दीधेलु
- (20) शक्तिकुमारः कुत्र पिनद्धशालिः विविधान् देशान् अभ्रमत् ?
 (a) हस्ते (b) वस्त्रान्ते (c) स्यूते (d) स्ववस्त्रे
- (21) कस्मिन् वर्षे प्रविष्टः शक्तिकुमारः चिन्तामापनः ?
 (a) द्वाविंशतितमे (b) विंशतितमे (c) एकविंशतितमे (d) चतुर्विंशतितमे
- (22) प्रवाहरूपे परिवारे किं वहति ?
 (a) स्नेहरूपं तैलम् (b) स्नेहरूपं धृतम् (c) स्नेहरूपं जलम् (d) स्नेहरूपं तक्रम्
- (23) सामाजीको व्यवहारः कुत्र अपेक्षितो भवति ?
 (a) सुखे (b) शुभप्रसङ्गे (c) सर्वत्र (d) अतिदुःखे
- (24) असद्भिः ..... अपि प्रोक्तं जले लिखितमक्षरं भवति ।
 (a) प्रयासेन (b) शपथेन (c) प्रतिज्ञया (d) दृढतया
- (25) 'श्रुतम्' इति शब्दस्य कः अर्थः ?
 (a) सांभणवुं (b) ज्ञान (c) अवाज (d) पंक्ति, डार
- (26) 'सद्यः' इति शब्दस्य अर्थः कः ?
 (a) क्षणभंगुर (b) तरत ज, जलदीथी (c) घर, रडेडाण (d) डंभेशा
- (27) कः परस्य दुःखेन दुःखीतः भवितुमर्हति ?
 (a) पशुः (b) वृक्षः (c) मनुष्यः (d) प्रस्तरः
- (28) 'वृटिः' इति शब्दस्य अर्थः कः ?
 (a) त्रस्त (b) छापेलु (c) तूटवुं के डूटवुं (d) भूल
- (29) 'आकल्पः' इति शब्दस्य कः अर्थः ?
 (a) कल्पनिक (b) कृत्रिम (c) पडेरवेश (d) कुदरती
- (30) 'अक्षान्' विमुच्य भव बाणयोग्यः । इदं वाक्य कः वदति ?
 (a) घटोत्कचः (b) कठिनाय (c) शुकुनिः (d) युधिष्ठिरः
- (31) विश्वानि देव सवितर्दुरितानी ..... । अयं मन्त्रः कस्य ग्रन्थस्य अस्ति ?
 (a) ऋग्वेदस्य (b) यजुर्वेदस्य (c) सामवेदस्य (d) अथर्ववेदस्य
- (32) किं कृत्वा स्नानं समाचरेत् ?
 (a) भोजनम् (b) पठनम् (c) तैलमर्दनम् (d) व्यापायम्
- (33) कस्मिन् अर्थे त्वं न शोचितुमर्हति ?
 (a) अपरिहार्ये (b) परिहार्ये (c) मरणे (d) दुःखे

- (34) धीवराणां वचनं कीदृशम् आसीत् ?
 (a) विषोपमम् (b) अनलोपमम् (c) कुलिशोपमम् (d) कृतान्तोपमम्
- (35) बुद्धिमती कन्या शालीन् कुत्र तप्तवती ?
 (a) अग्नौ (b) आतपे (c) चत्वरे (d) समानायां भूमौ
- (36) भोजनान्ते कन्यया कस्य व्यवस्था कृता ?
 (a) शयनस्य (b) ताम्बूलस्य (c) तकस्य (d) मिष्टान्नस्य
- (37) गुरु कम् उपदिशति ?
 (a) नदीम् (b) शिष्यम् (c) स्त्रीम् (d) पुरुषम्
- (38) कृपिता बुद्धिः किं न पश्यति ?
 (a) मार्गम् (b) आलोकम् (c) आत्मदोषम् (d) परदोषम्
- (39) बालः किं समाचरेत् ?
 (a) भ्रमणम् (b) स्वस्थवृत्तम् (c) कार्यम् (d) सौख्यम्
- (40) 'निरामयः' इति शब्दस्य कः अर्थः ?
 (a) रोगी (b) निरोगी (c) रोगग्रस्त (d) रोगिष्ठ
- (41) आरम्भे तपो गलति ..... । अनेन वाक्येन सह योग्य वाक्यं रचयित्वा किम् शब्द उचितम् ?
 (a) अनन्तरम् अधरः (b) चरमं चक्षुः (c) पश्चात्स्वेदसलिलम् (d) विस्मृति मतिः
- (42) 'कादम्बरी' ग्रन्थस्य केन विरचिनम् अस्ति ?
 (a) वेदव्यास (b) महाकवि भास (c) दण्डि (d) बाणभट्ट
- (43) जाया शब्दस्य कः अर्थः ?
 (a) भ्रूणेन (b) भाभी (c) पत्नी (d) माता
- (44) वयं दूतधातकाः न । इदं वाक्यं कः वदति ?
 (a) दुर्योधनः (b) धृतेरुत्तमः (c) शकुनिः (d) धृतराष्ट्रः
- (45) वृत्तमुक्ता चित्तवृत्तिः कीदृशी इव ?
 (a) विषवल्ली (b) दृष्टबुद्धिः (c) हारयष्टिः (d) अविद्या
- (46) सन्ध्याविधौः कयोः सन्धिः भवति ?
 (a) मनसः बुद्ध्याः च (b) शिवस्य पार्वत्याः च (c) आत्मनः परमात्मनः च (d) मानवस्य देवस्य च
- (47) कैः विघ्नभयेन कार्यं न प्रारभ्यते ?
 (a) एतमजनैः (b) नीचैः (c) मध्यमैः (d) जनैः
- (48) भक्तः आत्मानं कस्मात् रक्षितुं न प्राथयते ?
 (a) संसारभयात् (b) विषादात्, प्रमादात् (c) प्रवासात् (d) अनलात्
- (49) श्रीमद् भगवद्गीतायाः ..... श्लोकाः सन्ति । रिक्तस्थाने उचितं सङ्ख्यावाचकं पदं किम् ?
 (a) पञ्चशतम् (b) षड्शतम् (c) सप्तशतम् (d) अष्टशतम्
- (50) 'समरः' इति शब्दस्य कः अर्थः ?
 (a) समुद्र (b) उनाणो (c) युद्ध (d) यदाई

- સૂચના : ● આ વિભાગમાં કુલ ચાર પેટા વિભાગ છે.
 ● બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.
 ● પ્રશ્નમાં જ્યાં આંતરિક વિકલ્પ છે. ત્યાં કાળજી રાખવી.
 ● જમણી બાજુના અંક પ્રશ્નના ગુણ દર્શાવે છે.

SECTION - A

* અધોલિખિતસ્ય ગદ્યાંશસ્ય ગુર્જરભાષાયામ્ અનુવાદં કુરુત । (04)

- (1) સમ્પન્ને આહારે સા કન્યા ધાત્રીમુખેન અતિથયે પ્રથમં સ્નાતું નિવેદિતવતી । તતઃ સ્નાન - શુદ્ધાય તસ્મૈ અતિથયે સા પેયોપાહારપૂર્વ
 ભોજનં ધૃતસહિતમ્ ઓદનં વ્યજ્જનઞ્ચ અચ્છત્ ।
 મધ્યે મધ્યે સા ભોજ્યાદીનાં વિવિધાનાં પદાર્થનાં વર્ણનં કૃત્વા અતિથેઃ ભોજનરુચિમપિ અવર્ધયત્ । ભુક્તે તુ તસ્મિન્ અતિથૌ તયા
 તામ્બૂલસ્યાપિ વ્યવસ્થા કૃતા । એવં સ્વકીયયા ગુણસમ્પદા પ્રસ્થપરિમિતેન ધાન્યેન વિવિધાનિ વ્યજ્જનાનિ વિરચિતવર્તી કન્યાં
 પ્રતિ સમાકૃષ્ટઃ શક્તિકુમારઃ વિવાહસ્ય પ્રસ્તાવં કૃત્વાન્ । કન્યયા સ્વીકૃતે પ્રસ્તાવે તાં વિધિવદુપયમ્ય સ્વનગરમનયત્ ।

અથવા

- (1) વિક્રમસ્ય દ્વાદશ્યાં શતાબ્દ્યાં સિદ્ધરાજઃ જયસિંહઃ માલવવિજયં કૃત્વાન્ । વિજયાનન્તરં જયસિંહ નૃપતેઃ યશોવર્મણઃ સર્વં ધનં
 ગૃહીત્વા અણહિલપુરં પ્રત્યાગતવાન્ । ધનેન સહ તત્રત્યઃ ગ્રન્થાગારોઽપિ તસ્ય હસ્તગતો જાતઃ । અસ્મિન્ ગ્રન્થાગારે બહવોઽનુપમાઃ
 ગ્રન્થાઃ આસન્ । તેષુ ભોજેન વિરચિતં સરસ્વતી કણ્ઠાભરણનામ્ના પ્રસિદ્ધં ભોજવ્યાકરણમપિ એકતમમ્ આસીત્ । એકદા
 સિદ્ધરાજઃ વિચારપથમ્ આરુઢઃ । સઃ અચિન્તયત્, 'માલવવિજયેન અહં ધનસ્ય સ્વામિત્વં પ્રાપ્તવાન્' ।

* અધોલિખિતસ્ય વાક્યયોઃ ગુર્જરભાષાયામ્ અનુવાદં કુરુત : (02)

- (2) જાલેન બદ્ધઃ પ્રત્યુત્પન્નમતિઃ મૃતવદ્ આત્માનં સંદર્શ્ય સ્થિતઃ । તતો જલાદ્ અપસારિતઃ યથાશક્તિઃ ઉપ્તલુપ્ય ગમ્भीરં નીરં
 પ્રવિષ્ટઃ ।

અથવા

- (2) ન હિ કોપકલુષિતા વિમૃશતિ મતિઃ કર્તવ્યકર્તવ્યમ્ વા । કુપિતસ્ય પ્રથયમમ્ અન્ધકારિભવતિ વિદ્યા તતો ભૃકુટિઃ ।

* કસ્યાચત્ એકસ્ય ઉપરી સંક્ષેપેણ ટિપ્પણી લિખત । (02)

- (3) શક્તિકુમાર

અથવા

- (3) બલ્લાનો દુર્વાસાને ક્રોધ પર ઠપકો

* संक्षेपेण टिप्पणी लिखत । (02)

(4) युद्ध विषयक अर्थुनना विचारो

* अधोलिखितानां प्रश्नानाम् उत्तराणि एकवाक्येन संस्कृतभाषायां लिखत - (04)

(5) पार्थिवाग्नेः केन सह सम्बन्धः वर्तते ?

(6) कुत्र निरुद्धः व्याधः उद्याने प्रतिवसति ?

(7) नन्दाय किं रोचते स्म ?

(8) निर्जीवानां पात्राणां किं न सम्भवति ?

SECTION - B

* अधोलिखितेषु पद्यस्य मातृभाषायाम् अनुवादं कुरुत । (04)

(9) सद्भिस्तु लीलया प्रोक्तं शिलालिखितमक्षरम् ।

असद्भिः शपथेनापि जले लिखितमक्षरम् ॥

निवर्तय गतिं नीचां परदाराभिमर्शनात् ।

न तत् समाचरेत् धीरो यत्परोऽस्य विगर्हयेत् ॥

अथवा

(9) भगवन् किमुपादेयं गुरुवचनम्, हेयमपि च किमकार्यम् ।

को गुरुरधिगतत्त्वः, शिष्यहितायोद्यतः सततम् ।

अन्यस्माल्लब्धपदो नीचः प्रायेण दुःसहो भवति ।

रवीरपि न दहति तादृग् यादृग् दहति वालुकानिकरः ॥

* अधोलिखितयोः पद्याशयोः गुर्जरभाषायां अनुवादं कुरुत । (02)

(10) (i) कायिकं सुखमादेयं विधेयं जनसेवनम् ।

(ii) तदेव शस्त्रं कृतवान् पितुराज्ञाः न लङ्घिता ।

* मातृभाषायाम् अनुवादं कृत्वा विचारस्य विस्तारं लिखत । (03)

(11) आरोप्यते शिला शैले यत्नेन महता यथा ।

निपात्यते क्षणेनाधः तथात्मा गुणदोषयोः ॥

अथवा

(11) अन्यस्मालब्धो नीचः प्रायेण दुःसहो भवति ।

रविरपि न दहति तादृक् यादृग् दहति वालुकानिकरः ॥

* वाक्यार्थस्य अर्थविस्तारं कुरुत ।

(03)

(12) शत्रोरपि गुणाः ग्राह्या दोषास्त्याज्याः गुरोरपि ।

SECTION - C

* अधोलिखितानां प्रश्नानाम् उत्तराणि गुर्जरभाषायां लिखत ।

(06)

(13) जटायु सीताने भयाववा शा प्रयत्नो कर्था छे.

(14) पठननो अर्थ कोश क्यारे समञ्च शके छे ?

(15) भोजनी भ्याति शाना कारणे थर्छ छती ?

* अधोलिखितानां प्रश्नानाम् उत्तराणि गुर्जरभाषायां लिखत ।

(04)

(16) दुर्घटनाना साक्षी भनेवा माशसनां त्रश कर्तव्यो कया कया छे ?

(17) समुद्र सुधी पडोयवामां काष्ठभंडने कया कया विध्न आवी शके छे.

* कोष्ठगतपदानि प्रयुज्य अधोलिखितानां वाक्यानां संस्कृतानुवादं कुरुत ।

(02)

(18) आपशा त्रश कर्षव्यो छे ? (अस्मद् त्रि कर्तव्य अस्)

(19) तेनाथी धन भेणवाय छे. (तत् धन मिल्)

SECTION - D

* अधोलिखितस्य नाट्यखंडस्य मातृभाषायाम् अनुवादं कुरुत ।

(04)

(20) दुर्योधनः - दूतः खलु भवान् प्राप्तो न त्वं युद्धार्थमागतः । गृहीत्वा गच्छ सन्देशं न वयं दूतघातकाः ॥

घटोत्कचः - (सरोषम्) किं दूत इति मां प्रधर्षयति । मा तावत् भो ! न दूतोऽहम् प्रहरध्वं समाहताः ॥ (सर्वे उत्तिष्ठन्ति)

धृतराष्ट्रः - पौत्र ! घटोत्कच ! मर्षयतु भवान् । मद्बचनावगन्ता भव ।

अथवा

(20) चाणक्यः - श्रेष्ठिन् , स्वागतं ते । इदमासनम्, तत्र स्थातव्यम् ।

चन्दनदासः - यदार्य आज्ञापयति । (उपविष्टः ।)

चाणक्यः - अपि प्रचीयन्ते संव्यवहाराणं वृद्धलाभाः वः ।

चन्दनदासः - (स्वगतम्) अत्यादारः शङ्कनीयः (प्रकाशम्) आर्य ! अथ किम्, आर्यस्य प्रसादेन अखण्डिता मे

वाणिज्या ।

* कस्यचित् एकस्य उपरी संक्षेपेण टिप्पणी लिखत ।

(02)

(21) घटोत्कच्यनुं पात्र

अथवा

(21) अभात्य राक्षस

* श्लोकपूर्ति कुरुत ।

(04)

(22) सं गच्छध्वं ..... उपासते ॥

(23) अनाथो दरिद्रो ..... त्वमेका भवानि ॥

* रेखांकितपदानां स्थाने प्रश्वाचकं पदं लिखित्वा प्रश्नवाक्यं रचयत ।

(02)

(24) घटोत्कचः पितामहम् अभिवादयति । (किम्)

(25) युधिष्ठिरः धर्मस्य पुत्रः । (किम्)

BEST OF LUCK

:: Answer - Key ::

(1 - B)	(2 - B)	(3 - B)	(4 - B)	(5 - B)	(6 - A)	(7 - D)
(8 - B)	(9 - B)	(10 - A)	(11 - B)	(12 - A)	(13 - C)	(14 - B)
(15 - B)	(16 - C)	(17 - C)	(18 - C)	(19 - B)	(20 - B)	(21 - A)
(22 - C)	(23 - C)	(24 - B)	(25 - B)	(26 - B)	(27 - C)	(28 - D)
(29 - C)	(30 - A)	(31 - B)	(32 - C)	(33 - A)	(34 - C)	(35 - B)
(36 - B)	(37 - B)	(38 - C)	(39 - B)	(40 - B)	(41 - C)	(42 - D)
(43 - C)	(44 - A)	(45 - C)	(46 - C)	(47 - B)	(48 - A)	(49 - C)
(50 - C)						